

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 26.

Lýsingarprisur fyri þetta grein: 30 øyr. á forsiðuni,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fest
avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 1. juli 1930.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Bláðið
verður bilagð á postinum, brævvarnarstøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

4. árg.

Tandlæge BREND
traffes 11-5. Telf. 114.

STÓRA BRETLAND OG
INDIA hefur onganfó
meira enn í ár verið ein spurn-
ingur, sum allar heimurin hevur
ansað og fylgt. Skaldið og upp-
reistramaðurin Gandhi verður
umtalaður og avmyndaður í
øllum heimsins bløðum. Stríðið
í Indiu svarar harðliga aftur á
ti bretska valdardatingi.

Ein partur krevur Barrabas
krossfestan, og tað vil í nútíðar-
máli siga, at tað skulu sendast
maskinkanónir og floddeklar,
fullir av eiturgassi, ímóti Gandhi
og hansara fylgt. Aðrir, eisini
Bretlandsmenn, krevja at sleppa
honum leysum, og at India
sleppur undan bretska yvir-
valdi.

Bretland kann, um tað vil
nýta sína makt — riflur og kan-
ónir — enn ráða í hundradir
av árum í Indiu, men kortini
kann tað sigast, at hin bretska
arbeiðaraflokkurin hevur meira-
lutin av tí bretska fólkinum
aftanfyrir seg, tað teir siga:
»Latum okkum samráðast. In-
diafólk sleppur ikki úr tí træla-
domi, tað livur í, og sum er tí
fyriskrivað í avgömlum sam-
tyktum, fyrr enn tað gerst frælst
og fær sjálfstýri. Øll heimsins
fólk lærdu ikki at nýta sína
frælsu og valrætt, fyrr enn
mannaminnir aftaná, at hesi
rættindi vóru fest á pappirinum.«
Tey Indiafólk, ið hjálpa skulu
landinum og fbyggjarum, bæði
mót indiskum og bretska
eyðvaldi, eru tey kúgaði, hitt
indiska arbeidarafólk, undir-
klassin. Eisini hin indiski un-
dirlassin, sum undirlassin aðra-
staðni, vil um stund koma til
makt og ræði.

Tí hava Indialands sjálfstýris-
krøv samhug hjá øllum heims-
ins arbeidaraflokkum, eisini
Bretlands arbeidaraflokk.

Veraldarbardagurin, ið skúgv-
aði so mangt avleiðis og broytti
siðvenju Indiafólksins, broytti
eisini í stórt mál teirra víður-
skiftir vinnulívnum viðvíkjandi.
Frá at hava verið mest sum eitt
ævintýrland, har alskins gott
vaks og blómaði, er India vorðin
eitt verksmíðjuland. Í teim
svørtu verksmíðjum verða spun-
aðvørur virkaðar fyri eina heilt
ússaliga løn og í einari ómenn-
iskjansligari langari arbeiðstíð.
Hetta er Indialands aðal-útflyt-
ingarvøra nú á døgum. Hon
verður ferd á hin fremmanda
markaðin, har Bretland, Ame-
rika og Japan fyrr vóru einar-
ráðandi. Og í stundini kemst
munurin størri millum kúgarin

og hin kúgaði, greifliga skilist
millum arbeidarar og arbeids-
gevarar. Indiafólkid verður so-
leiðis av tilviljum skifti í tvín-
ingar innlendis. Og tað stríðið,
ið her kemur at standa millum
hesar báðar partar, er longu í
ljósmála.

Samkenslan millum arbeida-
rar og arbeidskvinnur er nógv
nørdur í tí seinri tíðini, vegna
teirra stríð og tusk undir frem-
mandum og egnum harðræði í
verksmiðjunum.

Arbeidsmannafelag verða stov-
naði, og hitt arbeidandi fólkid
fylkist so við og við fjølmentari
um sína egnu sak, mál og
spurningar. Sjálvt um tað um
hetta mundið sær út, sum spjað-
ing og øvund, klandur og inn-
landa stríð hoyrir til dagsins
»ordan«, so er Indiafólkid á
byrjunarstigi til eina nýggja tíð.

Hitt fáteka indiska fólkid er
líka gott, ja betur, umboð av
Bretlands arbeidaraflokk, enn
tað vil verða av tí indiska yvir-
klassanum. Telegrafurin ber
hvønn dag boð um uppreistur
og stríð í Indiu, og verður tað
lagt út fyri at verða tátur í
bardaganum millum Gandhi og
Bretlandsmenn, men soleiðis er
ikki. Ein stóur partur av tí
ófríði, ið verið hevur í sein-
astum, er runnin av teirru
áskoðan, at rættur hins kúgaða
skal verða eins stóur og kúg-
arans. Verkfallsstríð við havna-
stöðirnar byrtast all tyðari og
tyðari. Hitt arbeidandi fólkid
krevur sín rætt.

Heima í Bretlandi byrjar, ikki
bert innanfyri hitt kenda bretska
afturhaldið, men innanfyri ein
stóran part av yvirklassanum,
málið um fullt frælsi fyri Indiu
at finna viðhald. Mac Donalds
stöða til hin indiska sjálfstýris-
spurningin og hansara friðarliga
framferð móti uppreistramanni-
num Gandhi er sjónliga vel-
fagnað av Bretlandsmönnum.

Ministarin fyri Indiu, Wedge-
wood Benn, segði um daginar
í parlamentinum: Viðvíkjandi
Indiu, so hevur henda núsitandi
arbeidarastjórn á sínari stenvu-
skrá millum annað eisini at
kunna bjóða Indiu at vera vel-
komin millum Bretlands Domi-
nionstátar!

Mac Donald segði tað sama
á almennum fundi í Skotlandi
stutt framanundan. Álitid, ið
Simons-kommissiónin hevur sent
út, hevur eisini uppskot frammi
um at gera Indiu til Dominion.

Men, táid hetta stríðið hesur
av, og India hevur fingið silt
sjálfstýri, tað verður aftur farið
at togast innlendis, millum yvir-
og undirlassin, og javna út lann
mun, ið gull og harðræði hevur
skapt.

Ministeriet Brüning ryger.

Finansminister Moldenhauer
ønskar at træða tilbage, hvad
uundgaeligt vil forarsage,
at hele Kabinetet ryger.

(Fra vor Korrespondent).

Berlin, 24.-6.-30.

Som det vil være Offentlig-
heden bekendt, havde Ministeriet
Brüning ikke noget solidt Basis
at danne Regering paa, da det
socialdemokratiske Ministerium
var traadt af. Man var ved det
nye Ministeriums Dannelse al-
lerede klar over, at det ikke
vilde faa nogen lang Levetid.
Men efter at den første Reger-
ingsperiode var løbet nogen-
lunde roligt hen, var man be-
gyndt at helde til den Anskuelse,
at Regeringen vilde holde Plads
til de ordinære Valg, da det
viste sig, at de divergerende
Meninger indenfor de forskel-
lige Partier, saavel som samtlige
Partier, vilde resonnerere paa
snart sagt alt muligt, naar det
gjaldt at danne Front mod
Socialdemokratiet.

I de sidste Dage er der dog
opstaaet et politisk Uvejr, der
naturligt vil føre til Kabinetet
Brünings Afgang og Udskrivning
af Valg. Paa Trods af at Re-
geringen før har haft sine uro-
lige Øjeblikke og klaret Skærene,
maa det dog antages, at den
ikke kommer helskindet gen-
nem det politiske Tordenvejr,
der nu raser over Brünings
Kabinet. Denne Gang er det
Alvor. Finansminister Molden-
hauer har indgivet sin Demis-
sion, og det vil uden Tvivl
medføre, at hele Kabinetet maa
følge hans Eksempel. Det er
derfor ganske givet, at Brüning
vil anmode Hindenburg om Til-
lædelse til at opløse Rigsdagen
og udskrive nye Valg.

Krisens Aarsag.

Aarsagen til den opstaaede
Krise er, at Rigsaadet har for-
kastet Forslaget om Nodoffer,
som Moldenhauer har udarbej-
det, og bag hvilket hele Kabi-
nettet stod. Nodofret skulde
indbringe ca. 400 Millioner Mark,
men da det var de fastlønede
Funktionærer og Embedsmænd,
der skulde betale denne nye
Skat, turde det tyske Folkeparti,
Hr. Moldenhauers eget Parti,
ikke gaa med, fordi det først og
fremmest ramte alle de Embeds-
mænd, der dannede Kernen i
det tyske Folkeparti.

Moldenhauers Demission har
forværret det Virvar, der har
hersket indenfor Ministeriet
Brüning, og i politiske Kredse
mener man, at Moldenhauers

Demission maa medføre hele
Kabinetets Demission. Finans-
ministerens Demission er saa
meget mere betegnende, som
det var det tyske Folkeparti,
der efter at have styrtet den
socialdemokratiske Finansmini-
ster Hifferding valgte Molden-
hauer i Stedet. Det var dernæst
Moldenhauer, som i Samarbejde
med Brüning og Folkepartiet
lagde Bomben under Kabinetet

Herman Müller og sprængte den
store Koalition. Brüning og
Moldenhauer har slaaet stærkt
paa, at der nu skulde regeres
uden Hensyn til Partierne, og
nu viser det sig efter to Maa-
neders Regering, at Ministeriet
Brüning er blevet sprængt af
det tyske Folkeparti, det samme
Parti, der sprængte den store
Koalition.

K.

ARV

AF CAND. POLIT. KNUD KORST

II.

Vor svenske Partifælle Ernst Wig-
forss har holdt et Foredrag i Na-
tionalekonomisk Forening om »Arvskatt
som Model till økonomisk Utdåm-
ning«. Dette Foredrag har været af-
trykt i Foreningens Tidsskrift, det er
trykt i Foreningens Tidsskrift, det er
lig ledælligt, og da det altsaa er
publiceret i et dansk Tidsskrift, er
det let tilgængeligt for de mange,
der interessere sig for de offentlige Fi-
nansforhold (Beskatning m. m.) og
disse Sammenhæng med Samfundets
økonomiske Tilstand som Helhed.
Paa Dansk findes der som bekendt
saare lidt om disse overordentlig
vigtige og interessante emner. Vi
vinger for dem, der kunde ønske at
læse lidt mere derom, skal jeg lov-
rigt henviser til, at der paa det nord-
iske nationalekonomiske Mode i Kø-
benhavn 1926 fandt en Forhandling
Sted om »De økonomiske Virkninger
af en høj Beskatning«; denne For-
handling er offentliggjort i den tryk-
te Beretning fra Mødet, som sikkert
faas paa Bibliotekerne.

I den nævnte Afhandling tager
Ernst Wigforss til Udgangspunkt
den Kendsgerning, at Formuerne er
yderst ulige fordelt i denne Verden.
Som Skema for, hvor stor denne
Ulighed er, anfører han følgende Tal,
der gælder U. S. A., England, Frank-
rig og Prejsen under ét: 2 pCt. af
Befolkningen (de rigeste) har mellem
57 og 72 pCt. af den samlede Formue,
18 pCt. (den højere Middelstand) har
mellem 24 og 33 pCt. af Formuen;
15 pCt. (den lavere Middelstand) har
mellem 3 og 6 pCt. og 65 pCt. af Be-
folkningen (de fattige) har kun mel-
lem 2 og 5 pCt. af Nationens samlede
Formue. Noget jævner er Fordelin-
gen af Indkomsterne, men ogsaa her
er Ulighederne, som enhver véd,
overordentlig store.

Wigforss kommenterer disse Tal
paa følgende Maade: »Spredte Un-
dersøgelser fra Tiden efter Verdens-
krigen (de før nævnte Tal) gjaldt
nemlig Tiden umiddelbart før Kri-
gen) synes at give omtrent lignende
Tal, ogsaa i Eks. for Sveriges Ved-
kommende. Nogen Tendens til Ud-
jævning som Følge af de økonomiske
Kræfters fri Spil, som det saadannligt
hedder, kan saaledes ikke konstate-
res. For Europas Vedkommende sy-
nes der ikke at være blevet anført en
eneste Kendsgerning til Støtte for en
i Dagspressen og den populære Dis-
kussion ofte fremsat Opfatelse, at
Forbedringen af de brede Folkelags
Levevilkaar skulde have medført en
saadan Udjævning.«

Uligheden har med andre Ord en
overordentlig konstant Karakter.

Hvoraf kommer dette? Ja, ved Be-
tragtning af Forholdene mener Wig-
forss, at det er nærliggende at tænke
paa Sammenhængen med Arveretten
og Testationsretten; men han erken-
der, at det statistiske Materiale, der
foreligger, ikke giver Oplysning om,
hvor stor en Rolle arvet Formue og
arvet økonomisk Stilling spiller for
de økonomiske Uligheder. Han an-
fører videre, at der mellem National-
økonomerne er alt andet end Enig-
hed om dette Spørgsmaal, han siger,
at disse Synspunkter kan næsten sil-
ges at skifte alt efter de respektive
Videnskabsmænds praktiske Indstil-
ling, og som han siger, at de enkelte
økonomer og økonomiske Forfattere
Formue spiller nogen Rolle for den
ulige Fordeling, benægter ingen;
Uenigheden gælder Spørgsmaalet, om
denne Rolle maa kaldes væsentlig el-
ler ikke.

En af de Nationalekonomere, som
tillægger Arveretten en ganske over-
ordentlig Betydning i saa Henseende,
er Engländeren Edwin Calman. Wig-
forss citerer følgende Linjer af en
Afhandling fra denne Forfatters
Haand:

»At forestille sig, at de eneste eller
eneste betydende Aarsager (til den
ulige Fordeling) er Uligheder i Spar-
sommelighed og Evne til at placere
Kapital, er ikke blot urimeligt, men
ogsaa farligt. Hvis vi skal fremkom-
me med en effektiv Kritik af Reform-
projekter, maa vi have Øjnene aabne
for Fakta, ogsaa for de mest indly-
sende Fakta. Enhver véd, at i alle
Lande undtagen de nyeste er det
Uligheden i de Mængder af Formue,
som enkelte har faaet ved Arv eller
Testamente, som er den uden Sam-
menligning mest betydende Aarsag
til Uligheden i Ejendommens fak-
tiske Fordeling. Eftertanke siger os
videre, at den relative Betydning af
denne Aarsag i Fremtiden vil vokse
snarere end formindskes. Alt efter-
som Tiden gaar, maa Opsparingen i
hver Generation komme til at udgøre
en stedse mindre Del af hele den
fra ældre Slægtled nedarvede For-
mues.«

I et nyt Land som Amerika indta-
ger arvet Formue rimeligvis en min-
dre fremstrukt Plads end i Europa;
Forholdene er saadan i Udvikling, at
Chancen for en Mand for i sin
egen Levetid at samle en stor For-
mues er større dér end her; men For-
holdene i Amerika i saa Henseende
kommer utvivlsomt til mere og mere
at ligne de europæiske. Et Vidnes-
byrd herom er følgende Linjer af den
amerikanske Nationalekonom H. R.
Seager: